

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій

Кафедра філософії

УЗГОДЖЕНО

В.о. декана ЮФ /В. Вишновецький /

«03» 11 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

«03» 11 2022 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Деонтична логіка»

Освітньо-професійна програма: «Правознавство»

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність: 081 «Право»

Форма навчання	Семестр	Усього (год./кредитів ECTS)	Л	ПР	ЛЗ	СРС	ДЗ / РГР / К	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	1	90/3	17	17	-	56	-	-	диф. залік 1с
Заочна	1,2	90/3	6	4	-	80	1 К-2	-	диф. залік 2с

Індекс: НБ-9-081/22-1.1

Індекс: НБ-9-081/22-1.1

DUAL CAMERA

СМЯ НАУ РП (12.01.10-01)-2022

Робочу програму навчальної дисципліни «Деонтична логіка» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Правознавство», навчальних та робочих навчальних планів № НБ-9-081/22, № НБ-9-081з/22, № РБ-9-081/22, № РБ-9-081з/22, підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 081 «Право» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:
професор кафедри філософії
доцент кафедри філософії

Л. Дротянко
О. Скиба

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри філософії, протокол № 11 від « 20 » 09 2022 р.

Завідувач кафедри

Л. Дротянко

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми: «Правознавство» – кафедри господарського, повітряного та космічного права, протокол № 13 від « 20 » жовтня 2022 р.

Гарант освітньо-професійної програми

Л. Нецька

Завідувач кафедри

Л. Нецька

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № 9 від « 06 » 10 2022 р.

Голова НМРР

А. Кокарева

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	5
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	5
2.3. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН)	9
2.5. Перелік питань для підготовки до заліку.....	9
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	9
3.1. Методи навчання	9
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	9
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	10
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	10

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Деонтична логіка» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною і практичною основою формування логічної культури особистості. Логіка навчає вміло і ефективно організовувати та вести дискусію, відмежовувати правильні міркування від неправильних, бути послідовним, несуперечливим, доказовим у висновках, здійснювати контент-аналіз текстів. Логічна культура майбутнього спеціаліста в галузі права є невід'ємною рисою його професійності, частиною духовної культури людини.

Метою викладання дисципліни є формування системи знань про закони і принципи правильних міркувань, форми абстрактного мислення (поняття, судження та умовивід), методи ведення суперечки, поняття деонтичної логіки як логіки норм.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- оволодіння основними поняттями і термінами логіки;
- дослідження форм абстрактного мислення: понять, суджень та умовиводів;
- засвоєння основних прийомів і правил побудови дедуктивних, індуктивних та традуктивних умовиводів;
- оперування поняттями і термінами деонтичної логіки як логіки норм і оцінок;
- здійснення контент-аналізу текстів з метою встановлення його зв'язності, послідовності, обґрунтованості.

– 1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ПРН02);
- набуття навичок правильного формулювання думок, вмінь логічно й аргументовано доводити істину, спростовувати хибні положення(ПРН04);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями(ПРН08);
- здатність бути критичним і самокритичним (ПРН13);
- опанування логічними основами аргументації та спростування (ПРН21);
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (ПРН23).

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути такі **компетентності**:

- здатність на основі ґрунтовного знання логіки ґрунтовно і послідовно відстоювати власну позицію (ЗК2);
- вміння застосовувати набуті знання з логіки при аналізі нагальних проблем сучасного світу (ЗК7);
- здатність використовувати набуті теоретичні знання з логіки в професійній діяльності (ЗК9);
- здатність чітко, логічно правильно і послідовно будувати свої міркування та отримувати з них істинні висновки (ФК12);
- здатність логічно правильно поділяти, класифікувати, визначати поняття (ФК13);
- здатність застосовувати методи і прийоми логіки при вирішенні практичних завдань в різних галузях наукового пізнання (ФК16).

1.4 Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Деонтична логіка», взаємопов'язана з дисциплінами як «Основи логічного мислення», «Логіка». Знання та вміння, отримані під час вивчення даної навчальної дисципліни, використовуються у подальшому при вивченні багатьох наступних дисциплін професійної підготовки студента з повною вищою освітою, а саме: «Філософія права», «Юридична деонтологія», «Деонтологічні основи правоохоронної діяльності», «Організація науково-дослідницької роботи» тощо.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля №1 «Деонтична логіка», який є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль 1. Деонтична логіка

Інтегровані вимоги модуля №1:

Знати:

- основні поняття деонтичної логіки;
- особливості абстрактного мислення та зміст основних формально-логічних

- основи традиційних і сучасних теорій поняття, судження, умовиводу, гіпотези, доведення та ін.;
- правила побудови правильної думки та виведення істинних висновків із результатів пізнання;
- рівні та форми пізнання, методи наукового пізнання та їхню класифікацію.
- принципи і правила ведення суперечки, логічні та риторичні прийоми аргументації.

Вміти:

- користуватися засобами традиційної й сучасної логіки в аналізі думок, висловлених природною мовою;
- застосовувати набуті знання логічних законів, операцій, методів і прийомів у професійній діяльності юриста.
- оцінювати істинність чи хибність висловлювань, уникати логічних помилок та розпізнавати їх у міркуваннях інших людей;
- професійно грамотно вести дискусію і переконливо відстоювати власну точку зору і здатність критикувати точку зору опонента.
- застосовувати знання про методи наукового пізнання при осмисленні процесів, що відбуваються в природі та суспільстві;
- використовувати логічні і риторичні прийоми в процесі професійної комунікації.

Тема 1. Предмет і значення логіки. Формалізація як метод деонтичної логіки. Мислення як предмет логіки. Формальна, діалектична, модальна, математична, двозначна, деонтична та багатозначні логіки; їх зв'язок у пізнавальній діяльності. Предмет і значення формальної логіки у професійній діяльності юриста. Основні етапи розвитку логіки. Традиційна, класична, некласична логіка. Дискурсивне мислення, інтуїція, творчість, здогадка, передбачення й інші форми інтелектуальної діяльності. Міркування та його структура. Логічна правильність і неправильність міркувань; змістовна істинність і хибність суджень.

Тема 2. Формалізація як метод деонтичної логіки

Чуттєве пізнання та абстрактне мислення. Відчуття, сприйняття, уявлення як способи чуттєвого сприйняття дійсності. Поняття, судження, умовивід як форми абстрактного мислення. Форма і зміст міркувань. Формалізація – метод логіки. Мова алгебри висловлювань. Логічні сполучники: заперечення, кон'юнкція, диз'юнкція, строга диз'юнкція, імплікація, еквівалентність. Відображення структури суджень та зв'язків елементів тексту через логічні сполучники. Твердження та припущення. Логічна істинність та хибність тверджень:

MEIZU M6 Note

DUAL CAMERA

Тема 3. Закони правильного мислення. Поняття закону. Види законів. Закони формальної логіки: тотожності, заборони суперечності, виключеного

третього та достатньої підстави. Поняття формули символічної логіки. Тавтології, протиріччя та виконувані формули. Основні закони символічної логіки: подвійного заперечення, контрапозиції, зведення до абсурду, закони де Моргана, силлогізму та інші. Таблиці істинності логічних сполучників і формул. Значення законів логіки для аналізу правових документів. Універсальність законів символічної логіки в усіх сферах пізнавальної діяльності та соціальних практиках. Аналіз дотримання норм логічності в художніх, наукових, публіцистичних текстах і правових документах.

Тема 4. Поняття як форма абстрактного мислення. Семантика та семіотика. Ім'я, смисл, значення, слово. Нетотожність поняття, слова та думки. Поняття як форма думки. Мовні засоби вираження понять. Процедури утворення понять: аналіз, порівняння, абстрагування, синтез, узагальнення. Зміст і обсяг поняття. Закон оберненого відношення між обсягом і змістом. Види понять. Поняття множини. Операції над множинами. Поняття як множина. Логічні відношення між поняттями. Логічні операції над поняттями: обмеження і узагальнення, поділ, визначення, класифікація, категоризація, структуризація, каталогізація.

Тема 5. Судження як форма мислення. Загальна характеристика судження як форми абстрактного мислення. Суб'єкт та предикат суджень. Мовні засоби вираження суджень. Логічний аналіз речень. Види суджень. Поділ простих суджень за кількістю і якістю. Розподіленість термінів у простих категоричних судженнях. Логічний квадрат. Мова алгебри предикатів. Квантори загальності та існування. Перебудова простих суджень. Складні судження та їх види. Відношення між складними судженнями. Формальний запис складних суджень. Істинність складних суджень. Модальні судження. Деонтичні судження. Запитання та відповіді: види і структура.

Тема 6. Умовивід як форма мислення. Теорія дедуктивного умовиводу. Загальна характеристика умовиводу. Види та структура умовиводів. Зв'язок дедукції, індукції та аналогії. Дедуктивний умовивід: ознаки, властивості, сфера застосовності. Види дедуктивних умовиводів. Дедуктивні умовиводи за законами символічної логіки: суто умовний, умовно-категоричний, розділово-категоричний, умовно-розділовий. Дилеми. Простий категоричний умовивід: визначення та види. Структура і правила побудови силлогізмів. Скорочені силлогізми: ентимема та епіхейрема. Складні силлогізми: прогресивний і регресивний полісиллогізми. Скорочені полісиллогізми: аристотелівський та гокленівський сорити. Застосування дедуктивного умовиводу при аналізі текстів, побудові промов і виступів, доведенні істинності тверджень.

Тема 7. Індуктивний умовивід. Умовивід за аналогією. Загальна характеристика індуктивного умовиводу. Зв'язок індукції і дедукції в науці та практиці. Індукція та її види. Повна і неповна індукція. Поняття про причинно-наслідковий зв'язок. Методи встановлення причинно-наслідкових залежностей.

Підвищення істинності індуктивного умовиводу. Помилки в індуктивних умовиводах. Сутність умовиводу за аналогією. Види аналогій: аналогія властивостей і аналогія відношень. Точна і неточна аналогія. Правила умовиводу за аналогією. Пізнавальне значення аналогії.

Тема 8. Гіпотеза як форма розвитку знань. Доведення і спростування.
Форми існування знань: факт, проблема, гіпотеза, теорія, концепція. Факт як основа та початок істинного знання. Способи підтвердження та спростування фактів. Гіпотеза: логічна природа та види. Правила формулювання гіпотез. Етапи розробки гіпотез. Способи перевірки гіпотез. Спростування гіпотез: пряме та непряме. Версія як різновид гіпотези. Теорія. Види та структура теорій. Критерії правильності теорій. Концепція: структура та види. Концепція і концептуалізація. Сутність і значення доведення. Логічна структура доведення. Види доведень. Логічні правила і помилки у доведенні. Спростування як вид доведення. Логічні правила і помилки у спростуваннях.

Тема 9. Мистецтво полеміки

Теорія мовленнєвих актів: імплікатура та пресупозиції. Аргументація як форма доказового мислення. Суперечка, диспут, діалог, дискусія, полеміка, дискурс. Класифікація та структура суперечок. Принципи і правила ведення суперечки. Логічні та риторичні прийоми аргументації. Конфлікт та його логічне моделювання. Логіка, риторика, еристика в системі комунікацій. Способи та види маніпуляції в комунікативних актах. Елементи «чорної риторики».

2.3 Тематичний план

№	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання				
		Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль № 1 «Деонтична логіка»										
		1 семестр				1 семестр				
1.1	Предмет і значення логіки.	10	2	2	6	6	2	–	4	
1.2	Формалізація як метод деонтичної логіки	10	2	2	6	4	–	–	4	
1.3	Закони правильного мислення	10	2	2	6	6	2	–	4	
1.4	Поняття як форма абстрактного мислення	10	2	2	6	4	–	–	4	
1.5	Судження як форма мислення	10	2	2	6	6	2	–	4	
1.6	Умовивід як форма мислення. Теорія дедуктивного умовиводу	10	2	2	6	2 семестр				
						10			10	
1.7	Індуктивний умовивід. Умовивід за аналогією	10	2	2	6	12	–	2	10	

1.8	Гіпотеза як форма розвитку знань. Доведення і спростування.	10	2	2	6	10	–	–	10
1.9	Мистецтво полеміки	7	–	1	6	21	–	1	20
1.10	Модульна контрольна робота № 1	3	1	–	2			–	
1.11	Контрольна домашня робота					8			8
1.12	Підсумкова семестрова контрольна робота					3		1	2
Усього за модулем №1		90	17	17	56	90	6	4	80
Усього за навчальною дисципліною		90	17	17	56	90	6	4	80

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).

Для студентів ЗФН – завдання для виконання розробляються автором робочої програми. Навчальні матеріали затверджуються протоколом засідання випускової кафедри, доводяться до відома студента індивідуально і виконуються відповідно до методичних рекомендацій. Наприклад, номер варіанту теоретичної частини та завдання дорівнює сумі трьох останніх цифр індивідуального навчального плану студента.

2.5. Перелік питань для підготовки до заліку.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до заліку, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання: пояснювально-ілюстративний; проблемного викладу матеріалу; евристичний, кейс-презентація тощо. Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, самостійному вирішенні навчальних задач, роботі з навчальною літературою.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1 Restall G. Logic. An introduction. – London: Routledge, 2006. – 178 p.

3.2.2 Zegarelli M. Logic for Dummies. – Hoboken: Wiley Publishing, Inc., 2007. – 362 p.

3.2.3 Конверський А.Є. Логіка. – К.: Український Центр духовної культури, 2016. – 320 с.

3.2.4 Мозгова Н.Г. Логіка. Навч. посіб. для ВНЗ. 2-е вид. – К.: Каравелла, 2008. – 248 с.

3.2.5 Сластенко Е.Ф., Ягодзінський С.М. Логіка: Навч. посіб. – К.: НАУ, 2011. – 404 с.

3.2.6 Титов В.Д. Логіка: Посібник. – Х.: Право, 2008. – 208 с.

3.2.7 Тофтул М.Г. Логіка. – К.: Академія, 2002. – 368 с.

3.2.8 Хоменко І.В. Логіка. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 335 с.

Допоміжна література

3.2.8.1.1 Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. – К., 2008. – 408 с.

3.2.8.2 Хоменко І.В. Логіка в задачах: підручник. – К., Четверта хвиля, 1998. – 284.

3.2.8.3 Хоменко І.В. Еристика: Мистецтво полеміки. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 192 с.

3.2.8.4 Шепетяк О.М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: Фенікс, 2015. – 256 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Інституційний репозитарій НАУ. <http://er.nau.edu.ua>

3.3.2. https://testometrika.com/intellectual/cool-test-logic/?sphrase_id=616430

3.3.3. Наука повсякденного мислення.

https://courses.prometheus.org.ua/courses/UQx/THINK101/2016_T2/about

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів.

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1 (для дисциплін де передбачено залік)

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів		Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
3 семестр					
Модуль № 1 «Логіка наука про мислення»			Модуль № 2 «Теорія умовиводу та аргументації»		
Виконання завдань на знання теоретичного матеріалу (8б x2)	16	16	Виконання завдань на знання теоретичного матеріалу	16	16
Виконання та захист практичних робіт	20	14	Виконання та захист практичних робіт	20	10
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше	22	-	Домашнє завдання / контрольна (домашня) робота	-	14
			Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 студент має набрати не менше	22	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	14	-	Виконання модульної контрольної роботи №2	14	-
			Виконання підсумкової контрольної роботи		30
Усього за модулем №1	50	30	Усього за модулем №2	50	70
			Усього за дисципліною	100	100

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. В випадку диференційованого заліку підсумкова семестрова рейтингова оцінка перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: 92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	03.02	03.11.22	Редаренко К. А.		
2	01.05	18.11.22	Шерстюк Л. С.		

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності
1.	Сквба О. П.	28.08.2023		Актуалізовано на 2023-2024 навч. рік

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			
1.	9-10 літ-ра	9-10 літ-ра				28.08.23	28.08.23

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				

